

ר' אליעזר חיים (הלווי) שנולד

פרק ב' - הרצאת ה"קול" של מעמד הר סיני ומתן תורה - בשירת הלוויים

1. ה"קול" ששמע בהר סיני הוא ה"קול" ששמע מל' הכפורת.

תהליך אורך, מהכנת החומראים, עשית הכלים כמשפטם, ועד הקמת המשכן בשmobות ימי המילואים מסתיים בהשראת ה"שכיבנה" באוהל מועד.

"ובבואה משה אל אוהל מועד לדבר אותו וישמע את הקול"
מדובר אליו מעל הכפורת וכוכו^ט. ובשמיית ה"קול"
מסתמן השיא וההשלמה של כל התהלהיך. אלא שאין הפסוק
מצינו שמיית קול סתום, אלא שמיית "הקול" בה"א
הידיעה! מה מתכוין הפסוק להציג בכאן?

⁴ המדרש כבר מתייחס לדגש זה, ועומד על טיבו.

93. במדובר ד' פ"ט. בחלק שכיו' של מאמרבו שעוז נפרנס איז"ה נראה את הקשר שבין הארץ. לבית תפקיד הלוויים בכלל ושירותם בפרט. תפקיד זה בא לידי ביתו, בנסיבות הארץ בכתף ע"י הלוויים. דבר זה מתקשר לפיקנו בכדי שימושכו - המכנית את מעמד הר סיבי. הוא בעצם אמצעי העוטף את התכליות - את הארץ. שהוא מטרת המשכד. כדו משתחוו מדברי הבודדים להלן וכדו גם מסביר ה"אבבי" בדר"י בתשובותיו (ז"ד סי' תב"ד) את הרמב"ם בעקבות השגות הרמב"ד - מדו ע הרמב"ם איינו מוכנה את מצות עשיית הארץ והכporaת אלא מוכנה רק את בזיז בית המקדש. וחסרו הוא שהרמב"ם מוכנה את האמצעי ולא את התכליות. זו גם הסיבה שה"קול יוצא דומא מ"על לכפורת" - ע"ע ב"מגילת אסתר" שתי' שדה בגדל שאיבו בוחב לדורות.

ועדי' בשורש י"ב לסתמ"כ שתרמ"ב"ם בעצמו מביא מצוה זו כדוגמת לשורש שאיז למנכות חלקו המצויה כל חלק בפנוי עצמו. והי"קצת סופרים" לספר המצוות מ"ע לג מסביר ש"כל הכלים הם הקשר לעובודה אחרת ואילו הארוד" הוא לאורדר שמירת הלוחות ולא צורר עובודה כלל. ועייד עוד עוד הערתה 48 וכד' הערתה 92.

"ماוהל מועד - מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאוהל מועד, יכול מפני שהוא נמור? ת"ל: "וישמע את הקול" שאין ת"ל הקול, ומה ת"ל ה'קול? הקול המתפרש בכתובים, ומהו המתפרש בכתובים: "קול ד' שובר ארדים וכוכ'" . א"כ למה נאמר מהל מועד? מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ לאוהל. כיוצא בדבר אתה אומר ו"קול כנפי הכרובים נשמע עד החצר החיצונית". יכול מפני שהיה הקול נמור? ת"ל: "קול שדי בדרכו בסיני!".

לכאורה ההשואה שיש במדרש לקול "בדרכו בסיני" הוא בעוצמת הקול. עוצמת הקול שהיא מבין הכרובים ב"חיזון יחזקאל" ובאוהל מועד זהה לעוצמת הקול שהיא בהר סיני,תו לא. אלא שרשי בפרשׂו פסוק זה מביא את המדרש ומשנה קצת את לשונו. דבר המלמדנו יותר מכך.

"וישמע את הקול" - יכול קול נמור? ת"ל את הקול הוא הקול שבדברו עמו בסיני, וכשיגיע לפתח היה נפסק ולא היה יוצא חוץ לאוהל⁴¹.

את השאלה: יכול קול נמור? מביא רשיי קלשון המדרש, אך את התשובה משנה רשיי, ולשוני זהה משמעות רבה. הלשון ברשיי: "הוא הקול שנדבר עמו בסיני" היא שינני מלשון המדרש שמביאו בקשר לפסוק "קול שדי" - "בדרכו בסיני". המדרש משווה את עצמת הקול, שהיא בשתיה המקבילות, ומציין שלמרות זאת לא שמעו אותו מחוץ לאוהל מועד. לעומת קובל רשיי שהkolות עצמן היו זחים, ו"הkol" בהא הידיעה שמופיע בפסוק רומז לאותו הקול שהקב"ה "נדבר עמו בסיני"⁴².

כך גם הרמב"ן⁴³ מבאר את שמיית הקול: "ובבא משה (אל המשכן) היה אליו הדבר אשר נזכר לו בהר סיני,

41. על פי חזקאל פרק ז' פ"ט ה'.

42. המעיד בדרכי רשיי בוכח לראות שמקור דבריו רשיי אייכם ב"מדרשה רביה" פרשת ז"ד כ"א (כמוציאיך ברשיי שאצלבו) כיוז שם לא מזכיר המדרש כלל את הקול בסיני. אלא המקור הוא בספרא וכיוז מקור זה מאוחר ושבורי.

43. כיוז לדיק מדבריו רשיי שבם תשובה תואמת את דבריו המדרש. שהרי אחרי הכל, אם הקולות עצם היו זחים, ממי לא גם עצמות.

44. שמota כ"ה פס' ב'.

וכמו שנאמר במתן תורה: "מן השמים השמייעך את קולנו
ליירך ועל הארץ הראר את אשׁו הגדולה"⁴⁵ כך במשכן
כתוב: "וישמע את הקול מדבר אלינו מעל הכפורת"⁴⁶
 מבין שני הcredובים וידבר אליו⁴⁷ וכו'.

מתבادر אם כן בצורה נפלאה שהמשכן מהוה המשך של
עמד הר סיני, ובו מונחות הלוחות שיהיו המשך לצווים
האלקיים - המייצגים את התוכן. לא בכך מתאחדים הקול
מבין שני הcredובים ולהلوות שבארון. שנייהם קשורים
לענינו של הארון שמסביבו נבנה המשכן, לדברי ס'
הכוזרי: "והארון אשר עשה להם משה על פי האלוּה מסביב
לארון זה הקים את המשכן הבודע לתהילה"⁴⁸.

שהיה מקום לחשוב שהמעמד הראשוני איבנו העיקר, אלא
המשכו. אלא שבאופן מפתיע בוחר ד' להתגלוות באותו
"קול", ולשמר את המעדן הראשוני עצמו, להנציח את
חויה הראשונית של "שמיית הקולות" בסמוך להמשך
הדברו והצוווי למשה.

כיצד משתלב שימור הקול, עם שירות הלויים במשכן?

45. דברים ד' פס' ל"ו.

46. ראו ז' שבשים לב לכך ש"קול" ידו זה, כמו "מדבר
אלינו מעל הכפורת". שעל הארון דוקא. ולא בכך.
ועוד בשתדל לבאר את הדברים איזה בהמאר. אשר זה
מורפיא בצורה מעכיבת ביותר בהלכה באו"ת (ס' תקמ"ה ס"ק א') מעיר ה"ימה עיבודים" שתקיעת
השופר בראש השבה היא דוקא על הבימה שבת כוראים
בתורה - דבר לקשר שבין ה"קולות" - ובין תארוד
בחד סיבוי.

47. במדבר ד' פס' פ"ט.

48. כוזרי מאמר א' פ"ז, וכך ע"ז לעיל הערא 39
ותערה 92. וכך בכוזרי במאמר שב פ"ו. בבאדר
הקבלה שבין מבנה המשכן לסדר תפכימי שבאדום. "כל
אליה (חשלחו). המבורחה וכל הכלים) היו כלי שרת
לארון ולcredובים שהם במדרגת הלב, שהראה מרחת עלינו
וכו' ... כל אלה (כל הכלים כולם) הוצרכו לשמשרת
בתוך "המשכן והאהול ומכסתו" ועל כולם שמרת "חצר
הmeshcan היא וכלייה". וע"ע שם בפס' כ"ח.

2. לדעת ר' יהושע הצעוי לשירות הלויים שבמשן היה ב"קול" שנשמע במעמד בהר סיבי.

הגמר⁴⁹ מביאה דעות שונות באשר למקור הצעוי על שירות הלויים - מן התורה. "מןין לעיקר שירות מון התורה? ... ר' יהושע אומר מהכא: 'משה ידבר והאלקים יעבשו בקול'⁵⁰ - על עסקי קול"⁵¹.

וברש"י שם⁵². "על עסקי קול" - שהיה מצווה לטורר, לפि שמה לו היה⁵³.

הפסוק ש מביא ר' יהושע בשלמותו: "ויהי קול השופר הולך וחזק מאד, משה ידבר והאלקים יעבבו בקול". ובפסוק אחר כר: "ויריד ה' על הר סיבי וגוו". פסוקים אלה מתארים את תחילתו של מעמד הר סיבי ואת ירידת ה' על ההר. דוקא הקול הזה המוזכר שם, שהקב"ה עוננה בו למשה אותו מביא ר' יהושע כמקור הצעוי ללוי הראשון, משה, "על עסקי קול". וממשמעות הסוגיה שם ופרש"י יוצא, שזהו מקור הצעוי גם לשירות הלויים בכלל. (על פי ר' יהושע) ולפיכך מהותה של שירות זו, הוא לא "שירות" סתם, אלא "עסקי קול".

מן המקום בו נצטו על שירות הלויים לדעתו של ר' יהושע נוכל ללמוד גם על שיטתו באשר לקשרים הפכימיים שישנם בין הקול שבמעמד הר סיבי ובין הקול שנשמע בשירות הלויים במשכן. (בהתאם לקשרים הפכימיים בין השניים עליהם כבר הצבענו לעיל). באם נקשר את שלושת הקולות שהזכרנו, הקול בשבעמיד הר סיבי, הקול ששומע משה במשכן ו"עסקי הקול" של הלויים נמצא איפה שיש לפניו מוגל סגורו: הקול שנשמע בהר סיבי, מצווה על המשכתו, בקולם של הלויים במשכן שיהוה כביכול "הה" מתמשך לקולות עילאיים אלקיים שנשמעו בסיבי.

49. גמי ערכיך דף י"א ע"א.

50. שמota פרק י"ט פס' י"ט.

51. בד"ה: "על עסקי קול".

52. בדיקת שיטתו של ר' יהושע מעביבת ביתר בערך בಗל העובדת שמכיח אותה בשווי התשב"ץ חלק אי סימן קמ"ב על פי ערכיו י"א ע"ב. שהוא עצמו לו היה, ושם דיוד ארוור אמר פחמי היה או לו היה.

בשתי פנים יונצח במשכן ה"קול" מטעם הר סיני -
בקול המצווה את המצוות. וביקול צליל שירי עילאי
המנציח את הקולות העילאיים. מיקומה של שירות הלויים.
במשכן דוקא, מפני שינוי התאמת בין שירות הלויים ובין
יעוד המשכן⁵ בכך מתואר עומק נועף בדורי הכוורת

5. עוז ברכבי"ז דבריהם ז' פס' ח' המסביר את זמנו
של הפסוי "בעת ההיא" המדובר על הבדלה שבת לוי
לעבדות ד' באותו זמן שבו נקבעה משה בסידוך על עשיית
הארוד ("בעת ההיא" שבפס' א') ועל עשיית המשכן
(שםות כ"ח. א') הצווים בו דמויות מצבעם גם כן על
קשר פנימי בינו השכנים. ועוד נודע בחדוד ביחס לכך שהר
מתבטה במושיאת הארץ בכתף דוקא ע"י המובחרים
שבלויים. (למרות שם הרמב"ז מדבר דוקא על הכהנים
שמקרב הלויים) וגם לפ"ז רשות שם - החולק וסובב
שבחרית הלויים הייתה מחותא העגל טהוריים לא חטא
ועי"כ באו במקומם הבכורים. וכך לחסיר שחותא העגל
ברם לשבדירת הלוחות מכיוון שחותא העגל הוא יצירה כתף
מהמעמד הגדול שבכנית התורה. דוקא הלויים לא חטא
שהיו חרדים לדבורה "לא יהיה לך" ששמעו בסידי (כך
הקמה אותן הכבעה ס"ה) חם אלה שידכו לחמשיר ולקיים
את המועד לעולם. (ועי' עוד בתו"ש כי תsha ס"ז רס"ו
עד ס' ר"ב). ה"העתק דבר" בפי על פרשת "כ"י תsha"
מסביר בקורס אחרת את הקשר בינו בחירת הלויים
והשירת לפני אותה שיטה שבחריתם הייתה במשחה העגל
פירושו שם בסיסו (ס' ל"ב פס' ג"ט) "ויאמר משה
מלאו ידכם היום לדי כי איש בבבון ובאהיו ולתת
עליכם היום ברכה" מדגיש את מהות נתינת הברכה על
פי התוספתא בסוף מס' חוריות על הפס' בתוספות
"בית ישראל ברכו את ד' בית אהרון ברכו את ד'"
במצה ישראל מברכיך אחת בית אהרון שכחים בית חלו
שלש וכוכו. ל"כאי"ב" פירוש מקורי. מכובד לכל
הפרשנים שם "עוד בכלל בזח חמאמר (בפס' וילת)
עליכם היום ברכה" שחלו"ים נתיחדו לביר את ד'
בשירת יותר מישראל וככחים (ועל ז' התוספתא)
ויהיה הפירוש ולתת עליכם היום מעזה. ועם ברכה,
ומדה דכו לחיות הנה משוררים בבייהם"ק יותר מכחחים
וזכו לדח באותו מעשה, משום דברי אופכי חסידות
הנה, הייבו אי מעשה המצווה למעלה מטבע אכושי ב'
רוממות הנפש בברכה באהבה ודבקות וכוכו. ובשביל
שהראו חסידות במשחה דכו לדח החסידות וזכו מז
הশמים לרוממות הנפש". מהרמב"ם (להלן ע"ז פ"א ח"ב)
משמע שכבר במצרים נתיחדו הלויים מכל ישראל בכר
שלא חטא בע"ז, ולא ירדו למ"ט שער טומאה. והוא

שהזכירנו בפתחה כי דוקא "בני לוי" הם "העומדים בנגינה כבמלאת הקודש בבית הקדש וכו'".

3. במעמד מתן תורה - "קול" אחד, שמנכו כל ה"דברות".

האם יתכן שהמכנה המשותף שבין "קול" הלויים, לבינו ה"קול" שבמעמד הר סיני, הוא טליי - "שותוף השם" בלבד?! ("קול" מול "קול"). הגם שלא ניתן להשוות את שירות הלויים שאחורי הכל היא שירת אדם, לקול ד' - "קול הנבירה אשר ממנו הובן הדיבור"⁵⁴ אותו קול אלקי אשר יצא נשמתו⁵⁵. עיווץ עמוק יוביל אותבו למסקנה שיש כאן מכנה משותף עמוק יותר.

המדרשו⁵⁶ מצינו תכונה פלאית שהיתה לקול האלקי שנשמעו בסיני:
"ומהו: "קול גדול ולא יספ"⁵⁷, אז"ל שעשרה הדברות כולן בקול אחד יצאו מפי הגבורה, דבר קשה עד מאוד, מה שאינו אפשרה של הדיות יכול לדבר, ולא האוזן יכולה לשמעו, לפיכך כתיב: "נפשי יצאה בדברו"⁵⁸. "קול גדול ולא יספ", והקהל נחלק לשבעה קולות ומשם לשבעים לשון".

הרמב"ם ב"מורה נבוכים"⁵⁹ הרחיב ובהיר כיitz שמיעת ה"קול" האחד, כללת את שמיעת כל עשרה הדברות: "... ואמר עוד: "משה ידבר והאלקים יעננו בקול"⁶⁰. ובפירוש במקילתא:⁶¹ לכל דבר ודבר חזיר עליון להם כמו ששמע. ולשון התורה עוד: "בעבור ישמע העם בדברו

על פי התבchromא יישד" בעהלותך לי"ג. ועי' עוד בתו"ש שם אותן ריב"ט על פי "מדרש תדשא" ששבט לוי מטבח בריתו כבר היה בעל תכונות מיוחדות שבגללן לא חטא בעצל. וחותם לעבודה במשכץ. אלא שגד עלי פ"ז מדרש זה י"ל שהדבר לא התרלה בפועל רק לאחר חטא העצל.

54. מורה נבוכים חלק ב' פרק לי"ג.

55. על פי הגמ' במסכת שבת פ"ח ע"ב.

56. תנchromא מ"ח ז"א.

57. דברים ח' ז"ט.

58. שיר השירים פרק ה'.

59. מורה נבוכים חלק ב' לי"ג. על פי תרגומו של הר' קפאה. וכך ברמב"ד על התורה שמota ז"ט, כ"ד ושם בדברים ח' ז"ט.

60. שמota ז"ט. ז"ט.

עمر וגוו⁶² משמע שהדבר אליו והם שומעים את הקול העצום ללא חילוק מיללים. ועל שמייתו אותו הקול העצום אמר: "כשמעכם את הקול"⁶³ ואמר: "קול דברים אטם שומעים ותמונה איינכם רואים זולתי קול"⁶⁴. ולא אמר דברים אטם שומעים. וכל שמיית דברים שנאמרה כאן אין הכוונה בה אלא שמיית הקול. ומה הוא שומע את הדברים ומוסרם להם...

גם עם כל מה שהזכירו מזה (שאת שתי הדברות הראשונות שמעו כל ישראל באופן ישר) הרי המסתבר מז הכתובים ודברי חכמים הוא זה, שלא שמעו כל ישראל באותו המועד אלא קול אחד בלבד פעם אחת, והוא הקול אשר השיג משה וכל ישראל מבני "אנכי" וילא יהיה לך. והשמיים משה את זה במיללים בחיתור אותות הנשמעות. וכבר הזכירו חכמים את זה והסמכו לאמרו: "אחד דבר אלקים שתים זו שמעתי"⁶⁵ ובארו בתחילת מדרש חזית⁶⁶ שהם לא שמעו קול אחר מעתו יתעלה ולשונו התורה: "קול גדול ולא יספ'...".

4. ה"קול" – הוא נושא האמירה.

העליה מכל הנאמר לעיל במדרש וברמב"ם – שהקול הנשמע במעמד הר סיני היה מסר עליון מהדבר – המחולק להברות ומשפטים, קול שנכללו בו בהרמווניה אחת בחינות רבות, אמירה אחת שכלה רמות הבנה שוניות. צו אחד כלל דיברים רבים. קול זה בעצמותו הוא מעל ומעבר לכל המשמעויות שהשתמעו ממנו אך הופעתו והתגלותו הוא דרך שמעוותתו המרובה.

וכדי להבין לעומק, נעזר בדבריו של הרצי"ה זצ"ל בשיחותיו לראש השנה⁶⁷: שם מבאר את הקשר שבין "קול" השופר בראש השנה, ל"קולות" השופר ב"מתן תורה"⁶⁸:

62. שמota י"ט. ט'.

63. דברים הי. כ'.

64. דברים ד'. י"ב.

65. תהילים ס"ב. י"ב.

66. שיר השירים רבה אי פס' י"ז.

67. שיחות הרוי צבי יהודה – סדרה שבינה ר'יה ע"ג.
68. אחד מעשרה טעמי הרס"ג לתקיעת בשופר בראש השנה.

"קול היבנו יותר עליוון מאמיירה ודיבור, אלא שמתגלה הוא באמירה וdíbor: "אמרו לפני מלכויות זכרונות ושורות (דהיינו: לאמר את קול השופר). הקול הוא היסוד, דבר שיש לשם ולקלות והוא מתרטט במציאות החיים ע"י הופעת האמירה, הkol הוא בשם האמירה, וכשהוא חודר הוא משתכלל בשלוש קומותיה, מלכויות, זכרונות ושורות".

ומכאן, שהkol ששמעו בזמן מתן תורה, הוא צליל עילאי, מיטאפייז' שכלל בו בהרמונייה אחת אמירות רבות. בני ישראל במדרגתם אינם מסווגים להוריד את הקול למדרגה של אמירה בחיתוך מילים ומשפטים, ולכן משה רבנו - הנביא שלא קם כמווהו, נדרש כמתווך המסובב להוריד ב"روح הקודש" תכניות אלקיים ולבאר את הפנת התהתון הגבוז בהם, את ה"kol" העילאי ההרמוני האחד פרק לעשרת הדברות" הגבוזים בו.

או כפי שסביר זאת ה"שפט אמת"⁶⁹ "ולכן kol (kol השופר) בלי דיבור, כדי לרמז שאין הסמוכה על הקול, רק לעורר השורש, שלמעלה מן הקול, ע"י שהkol יש בו מעין שופריה דלמעלה".

ובמקום אחר⁷⁰ משלים: "ולזאת עכשו מצפון ע"י שמיית הקול (של השופר) לבוא למעשה שהוא הדיבור כמש' : "עושי דברו וככו'".

שייכות הדיוון על "kol השופר" לעניינו תוכנן מהמשך דבריו של הרץ' י שמש:

"קولات אלקיים נמשכים אליו ממעמד הר סיני ומתקן תורה "kol השופר הולך וחזק מאד"⁷¹ kol שופר שמענו הולך ונמשך עד עתה ולכל הדורות "kol גדול ולא יספ"⁷². את הקול המקורי והיסודי זהה אנו מחדירים לתוכנו ומגלים אותו במעשים ואמירות. מתוך

-
69. "שפט אמת, ראש השבח תרלייז דיב' בעבדיז". וראה שם אריכות דבריו.
70. שפט אמת שם. שבת תריז'ג והשווה לדבריו בשבת תריז'ס דיב' "איתאה".
71. שמות י"ט. י"ט.
72. דבריהם ה', י"ט.

משמעות הקול הזה יש ערך לכל מעשינו ודיבורנו: "בריות בראשית חרדו ממר, בהגלוות מלכנו על הר סיני, ללמד לעמק תורה ומצוות ותשמיים הוד קולן"⁷². עבינו של הקול האלקי העליון, להיות מתגלה ללא הפסיק וללא מגבלת זמן בשני מימדיו, העליון והתחתון. וכשם שבמתוך תורה, קול זה השתלשל והתגלה למציאות ותורה, לאמירה ומעשה, כך גם בכל זמן. עבינו לגלות את הגבוז בהרמוניות שבו, את ה"גוף" המפורט, הנאמר - שמוסתר בתוך ה"קול", ה"נשמה"⁷³. לפיה מה שאמרכו לעיל - קול זה הולך ונמשך, ונשמע "מבין הכרובים" במשכן.

5. שירות הלויים - "עסקי קול" (לפי ר' יהושע).

שירות הלויים מוגדרת כ"עסקי קול" ומהנה נצטוּה עליה, ע"י ה"קול בסיני". על פי הקשוּר ומשמעותו של מושג ה"קול" שבארנו לעיל בוכל לשפוך אוור חדש על עילאיותה של "שירות הלויים". בעומדנו על מהותה של השירות לעומת הפרוזה נראה עד כמה השירות, "עסקי הקול", ו"הקול" שבסיני נקשרים במהותם.

וכך מסביר הר' קוֹק⁷⁴ את ההדרגה שבין השירות, ז'מרה ופרוזה: "שירות היא הבהעה השכלית העליונה היוצאת מתוך ההסתכלות הרחבה והעמוקה באור אל עליון ופליאות מפעליו. הזרם בא בתוך הבטוּי של הרגש הנפשי, ההולך ומתעמק במעמקי החיקם הרוחניים בתוך توزאה רבת הכוח, הבאה מתוך ההסתכלות הבבירה, הממצחת את השירות בתחילתה. מתוך המפעל האצילי הטהור, היוצר בתוכה של הCES את השירות המחבתי, ואת הזימרה הרגשית, בא אוח"כ המהלך של השיכחה הרחבה, הפרוזה, המתרכבת והולכת במהלך של חיים רחבים וمستעפים על כל המונע הפליאות, ההולכות ומתגלות לעיני כל מעין ובוחן במפלאת תמים דעתם וכונו"⁷⁵.

72. דברים ה'. י"ט.

73. תפילה מוסדר של ראש השנה - שופרות.

74. על פי דברי הרץ"י דצ"ל שם.

75. "עולם ראייה" לר' סוק חלק א' אמר ר'.

76. עידז עוד שם לפי ההקשר של התפילה.

השירה היא בטווי שמעל לדבר הפשוט, והשירה ב"קול" כוּחָה וַיּוֹפִיה הָוּ שְׁבָטוּי עַלְיוֹן זה מתבטא גם דרך הרמונייה נפלאה של צליילים, כוּחָה של שירה אמיתית היא בהתאם ובהרמונייה שבין הצלילים לבין עצם וביבניהם לבין המשמעות אותה הם אמורים לבטא.

כל אמצעי אומנותי מנשה לבטא את התוכן העילאי שמעבר לפרוזה ולדיבור המילולי. את העולמות העליאובים, ואת החוויות האנושית שלשון הפרוזה אינה מסוגלת לבטאם.

אלא שבכל אומנות המבטאת מסר מסוים, האובייקט האומנותי הוא רק סמל שזקוק לצופה שיבוא ויתן לו את האינטראקטיבית האישית שלו. הצופה החווה בדרש לתרגם סמל זה מミשור של "צורה" מטריאלית מוחשית, נمواה למשור עליון יותר של חוויה אומנותית, חוויה אומנותית זו תשאר בגדיר של פרוש סובייקטיבי או תרגום לסמל זה. מיידך, גודלה של המוזיקה, והשירה בכך שהיא קרובה יותר מכל אומנות אחרת, לפירושה האובייקטיבי, היא עצמה כבר כלי בטוי מופשט אחר ועליון, הקרוב יותר לחוויה האומנותית שהוא יוצר.

ולא בcoli נבחרה השירה לכליה הבטווי של הלויים בעבודת הקודש שלהם במשכן (מקום שבו אומנות פלסטית יותר אסורה)⁷⁷. הרוצה לבטא את מה שמעבר לבטווי, להיות בביתו להמצאות שכינה בארץ. ורצונו של האדם להתרומם מן הקרקע ולהדק בשכינה ב"אש אוכלה". זהו הכללי המתאים לבטא ב"קולו" את ה"קול" שמעל לאמירה. זהו הכללי המזכיר לנו שבהתגלות המוחצת של השכינה בארץ, ב"מתן תורה" נשמע ה"קול" ההרמוני שבו נגנוו האמירות, ה"דיברות". והדיברות עצמן הן תמציתה של התורה - הנקראת "שירה"⁷⁸.

ועל פי זה נוכל לומר גם את דברי רבינו גרשום⁷⁹

77. "לא תעשה לך פסל כל תמורה" שמota כ' ד'. וגם אסור זה מקורה בקול שבמעמד הר סיבגי.

78. עיין על זה בהקדמת הרציניה זצ"ל ל"אורות התורה". ועיין ברמב"ז דבריהם ל"א. י"ט - "זידרא שירה כי ישראל יאמורה תמיד בשידר ובצמרה. וכי בכתבה כשירה. כי השירים יכתבו בהם הפסק במקומות הבעימה".

79. שם ערכינו י"א ע"ב. על הדף. בד"ה "על עמי קול".

בפירושו על דברי ר' יהושע בגמרא, המגדירה את שירת שירות הלויים כ"עסקי קול", וכך הוא אומר: "על עסקי קול" - בשעה שהיה משה מஸורר, שהוא לוין - האלקים יענכו לו בקול" עכ"ל, לא רק במעמד הר סיני משה מדבר ב"אמירה", והאלקים עוננה לו ב"קול" אלקי. אלא גם בזמן שירות הקודש, משה לא שר לבודו! הקב"ה מוסיף להרמונייה השירית האנושית, את ההרמונייה ה"קוליתת" האלקית היוצרת סימפונייה שלימה של שירות הקודש⁸.

6. שירת הלויים - דוקא במשכן.

ambilרורנו הארון - נתקבלה תשובה ברורה ומקיפה לשאלתנו מדוע שירות הלויים תלוייה במקום, דוקא במשכן? דוקא במקום, שיוטר מכל מנציח את מעמד הר סיני במקום שבו "הקול" הבנשמע בו מבין הכרובים הוא המשך "הקול" של "מתן תורה", שם שיצכת שירות הקודש, זהה המקום של "עסקי קול". ובמקום בו שורה שכינה - בארץ, שם מתעלים בחירות העם בכלי הבטווי הנומק אל על, אל מרומי השכינה - השירה.

פרק ג' : בשירת הלויים באה לידי בטוי התפיסה הכללית של יעוד הלויים.

1. השירה דוקא ע"י הלויים.

"עיקר עבדתם (של הלויים היתה) לשורר על הקרבן"⁹ ...

"ואין פוחתין לעולם משנים עשר לויים שעומדים על הדוכן לומר שירה על הקרבן - ומוסיפין עוד לעולם. והשירה שאומרים הלויים - היא בהה, שעיקר שירה בה היא, ואחרים היו עומדים שם מנגנים בכלי שיר, מהם

8. עקרוד זה של עשייה אכזזית - ומולח פזולה אלקייה המשלימה אותו למינדים אלקיים - הוא יסוד חשוב המופיע בספרים הפנימיים. חרצייה דעת היה בוגב לחדר על רעיון זה פעמים רבות וחייב אומר: "שכם שיש חוקים לשירה.vr יש שירה לחוקים". 9. ספר החיבור מצוה שצ"ד.

לוויים וממהם יישראלים מיוחסין שימושו שמשיאין אותם לכהונה, שאין עולה על הדוכן לעולם "אלא מיווחס".

עיקר עבודתם של הלוויים בשירות הפה אסורה בז'ר, שלא כמו הנגינה. והתוֹס'⁸² מדיק מהפסוקים הקוראים לשירה "עובדת" – וזר חייב עליה מיתה⁸³. עובדה מענינת נוספת מביא ה"מנחת חינוך"⁸⁴ ש"חמור זר בעבודת לוויים, מזר בעבודת הכהנים, דשם (בעבודת הכהנים) אסור הוא רק ממשום לצריך "עובדת תמה".

כבר בפתחית מאמרנו שאלנו מדוּע דוקא הלוּי הוּא המשורר במשכן? מה עם בעלי שרונות משבטים אחרים? ומהנה תוקף מקבלת שאلتנו – כשאנו רואים עד כמה חמוץ איסורו של הזר שישיר על הקרבן במשכן!
"ספר החינוך" – משיב⁸⁵.

"לפי שכבוד המלך והמקום הוא – להיות שם אנשים ידועים, משבט ידוע קבועים לשורותו. ולא יכנס זר בינם לעובדה כעין מלכותא דארעא ימכו להם אנשים ידועים בכבדיהם להיות כל מלאכת ההיכל נעשית על ידם, כי לא ראוי למך שישנה בכל יום משרתים לפניו ואין הכל משתמשים בכתור שרוט המלך, וזה – דבר ברור הוּא".

מובן הסברו של ספר החינוך – שדוקא ה"מכובדים" הם שישוררו לפני המלך. אך הדוגמה שהוא מביא מ"מלכותא דארעא" רק מחזקת את השאלה, שהרי ב"מלכותא דארעא" יבחרו המשוררים לפני המלך על פי שרונם, ולא על פי **שיותכם השבטי?**

לפי הסברנו נוכל הצבע על סגולה פנימית הקיימת בשבט לוי שהיא המכירה אותם דוקא להיות המשוררים לפני המלך. נבחן את הדבר דרך תפקיד נוסף של שבט לוי המצביע על סגולה זו.

82. עריכید דרכ"א ע"א תוס' ד"ה "אל תקריב".

83. ה"מנחת חיבור" שם העיד על הרמב"ם שלא הזכיר את האיסור הזה.

84. שם מצוה שצד"ז.

2. פ"ז כוֹסֶף בְּמִיעֵד הַר סִינֵי "קְבָלַת הַתּוֹרָה" גַם הַוָּא
מוֹנְצָח ע"י הַלוֹוִיִּים.

את היסודות של המשכנת מעמד הר סיני והבצתתו אנו יכולים למצוא בתפקיד נוסף המוטל על שבט לוי. שבט לוי שאין חלק ונחלה במקום מיוחד בארץ שנאמר: "לא יהיה לכהנים הלוויים כל שבט לוי חלק ונחלה עם ישראל וכוי"⁸⁵. ואם בכל זאת "נintel נחלה מעבירין אותה הימנו"⁸⁶, ובפסוק שלאחר מכן נפתח צורה לטעמו של הצוווי: "ונחלה לא יהיה לו בקרוב אחיו ד' הַוָּא נְחַלְתָּו" כאשר דבר לוי. ומכאן שלא בצד' נמבעה ממנו נחלה, ופוזר בין השבטים בארבעים ושמונה ערים (כאשר כל שבט מצווה להפריש לו מנהלתו!). הרמב"ם מסביר את מטרת הדבר⁸⁷:

"ולמה לא זכה לוי בנחלת הארץ ישראל וביבירתה עם אחיו? מפני שנבדל לעבד את ד', לשרתנו ולהוראות דרכינו היישרים ומשפטיו הצדיקים שנאמר:⁸⁸ ייְרוּשָׁלָם שפטיך ליעקב ותורתך לישראל"⁸⁹.

אר אין הרמב"ם מסביר מודיע יש צורך להבדיל לשם כך שבט שלם ולנתקו מעיסוק בנחלה? ובמקום שקיים הרמב"ם האריך להבהיר "ספר החינוך":
"לפי שהאל ב"ה חף בטוב עמו ישראל אשר בחר לו לעם ורצה לזכותם ולעשותם סגולה בעולמו⁹⁰ עם חכם ונבון למען יכירום כל רואיהם כי הם זרע ברך ד' אנשי אמת, אנשי שם. ובהיות רצונו יתרוך ברוך הוא זה – הביא עצות מרוחק לסבב דרכיהם להיות עסוק בחכמה, ותמיד כל היום יהיה עליהם שוקדים, והנהיג וסידר אותם במנהיגים נכונים ונכניים ובנימים יקרים וחזקים, למען ילמדו לדעת את ה' מקטעם ועד גדולים, ויעמוד זרים ושם קים לעולם, ומן החוקים המכדיים והמעמידים החכמה בתוכם, היה להיות שבט אחד כולם בהם מבלי חלק ונחלה בקרונות ושלא יצא השדה לחrosso ולזרוע ולחפור בורות השקאות, וכל זה להיות סיבה אליו

85. דברים י"ח פס' א'.

86. רמב"ם הלכתי "שmittah ויזבל" ז"ג, ז'.

87. שם בHALCA י"ב.

88. דברים ל"ג ח'.

89. ועוד עייד ב"חיבוד". תק"ד – בראשון המצויה.

90. השווה למטרת כתיבת התורה – ו"הגייתם סגולת"
שמות י"ט פס' ה'.

להוציא עיתותינו על כל פנים ללימוד חכמתם ולהבין דרכיהם האל השירות והמה יורו משפטיהם לאחיהם בכל מדינה ומדינה ובכל הערים...". ועל כן בהיות השבט הזה נבחר הוא וזרעו לעולם אל עסוק החכמה והתבונה, וכל ישראל צריכין לבקש תורה מפיהם ולהסכים דעתם וללכט אחר עצם ככל אשר יורו אותם. היה מרצונו (של ד') שיספקו להם אחיהם כל מחייהם פן תtblע חכמתם בחסרוון חוקם"ו.

הפטת התורה בעם, גם הוא מתפקידו של שבט לוי, מטרתה קשורה גם היא בהשכת והנצחת מעמד הר סיני (ונינתה התורה), בכך שהتورה תהיה שגורה בפי כל, ו"נינתה" תימשך לעד. שני תפקידים אלה, ה"שירה" במשכן, והרבצת התורה בכל תפוצות ישראל, שביהם ממוש של סגולה מיוחדת הקיימת בשבט לוי וממנה תפיקדים להנציח את המעד המינוחד, בהר סיני. אך שביהם צדדים שונים של ממש זה.

ברמב"ז^ט ראיינו - שהמשכן מנציח בנסתר את מעמד הר סיני הפומבי. אבחנה זו מתאימה מאד, לשני תפקידים אלה של הלויים. השירה - דוקא במשכן לא בפומבי מבטא את הצד הפנימי הנשימי ומנציחה את הקולות שבמעמד הר סיני. בשירה באה לידי בטוי התכוונה המינוחדת, המתבודדת של שבט לוי. כדי קים המתבודדים מההמון שלא יפריע לדבקותם המתמדת בז'ג'. הרובעת התורה הפומבית

ו. "חיבוד" מצוה ת"ב, ע"ז שם באריכות דבריו. וב להשלבתם להגדלת תלמידיך חכמים.
29. "ויאשיהו מלך החסיד כשראה את החורבן וישראל זבלת מעל אדמותו והייתה מקום לחוש שתאבד תורה ויהדות חיון בישראל. מה עשה כתוב (בדה"ז ב') "ויאמר יאשיהו ללוויים המביבים לכל ישראל תננו את ארוז הקודש אשר בכה שלמה מלך ישראל. אין לכם משא בכתב. עתה עבדו את ד' אלקיכם ואת עמו יسرائيل" וכוכ' ... אבל לא נתבאר מה אומרו עתנו עבדו את ד' אלקיכם ואת עמו יسرائيل". במא הצעיר חיים לעבוד באופז אחר מה שחי עד כה? וגם קשה להביז דברו "אייז לכם משא בכתב" וכוכ' . וכי עד כת היז כושאים את הארץ? ... אבל העביז בשבייל שהיה עד כה הכהבים גדוילים משוקעים בהתבoddות ואהבה ודבוקות לד'. וכבר חייו החלו קדושים עלייך. וא"כ לא היו יכளיך להרביץ תורה ברבים ולהרבות תלמידים שמספריהם הדבוקות וכוכ' ... ועתה זההיר המלך החסיד ש"אייז לכם משא בכתב" כלומר: אייז לכם להתבodd ולחיות שקוואים באחבת ד' ולהיות ספרדים בפבי עצמכם אלא עתה

- מאידך מכיריה את המיווחדים שבעם להתרזר בכל קצוות הארץ. שם עבדתם היא בדיור ובמעשה, בגלוי ככלפי חוץ של הצד הפנימי דבר המנכיח את הדבר שבדברות (המצוות הן הפירות של הקולות כפי שהתבאר) ³⁹.

שני תפקידים אלה מתאימים לשני צדדיו של מעמד זה כאומרנו בתפילה: "בְּהַגָּלוֹתָךְ מִלְכָנוּ עַל הָר סִינִי 1. לִלְמָד לְעֵמֶק תּוֹרָה וּמְצֻוֹת, 2. וְתִשְׁמַעַם הַוָּד קָוָלָךְ" ⁴⁰.

3. סגולת הלויים – להשכין "השכינה בארץ"

בראה שנייתן להציבו על נקודה פנימית בסגולתם של הלויים שהוא שורש לתפקידו של שבט לוי בעם ישראל.

המדרשה ⁴¹ מתאר את תהליך הסתלקות השכינה מן הארץ בעקבות חטא האנושות. מאידך מצינו המדרש את תהליך החזרת השכינה לארץ ע"י אבות האומה.

בתהליכי זה משתפים: אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת בן לוי, עמרם ומשה, והמדרשה מסיים: "זה שאמר הכתוב" ⁴² "כי ישראל ישבנו ארץ" ישכינו השכינה בארץ".

לא ב כדי החוליות בשרשראות עוברות מן האבות אל שבט לוי כיון שסגולתם המיווחדת היא להשכין את השכינה בארץ.

עבדו את ד' ואת עמו ישראל יחד, הדיבו במה שילמדו תורה ברבים ("משיב דבר" לנכז"ב ח"א ס"מ מ"ד, וכן ב"הרחב דבר" על שמות י"ג פס' ט"ז. מביא בהרחבה בלשוד קצר שוכח). ועיין עוד בבודורי מאמר שבי פס' כ"ו על המדרגות שבתור שבט לוי ולפי רום המדרגה מותאם הכליל אותו הם כושאים. ועל הכללים הפגימיים עליהם נאמר ב"כתף ישאו" – כי "עבדת מקודש עליהם" מquivיל לגוף האדם "הברים הפגימיים אשר בו אין לך עצמות אשר תסיענה בנשיאותם. רק הכוחות הפגימיים וכוחות החיים בושאים אותם על כל הדבק בהם".

39. ובזה גם יובדק מדוע התורה כולה חקראת שירה, מצד זה – הקול הפגימי שבת. והיותה חבטות המשעני של צד עליון זה. השווה להערה 58.
40. מדרש תבחומה פקדוי ס"ו ו'. וע"ע בהערה 53.
45. משלוי פרק ב'.

מעמד הר סיני - על כל צדדיו היה גלי שכינה בארץ בצורה יוצאת דופן. תפקיד שבת הלווי הוא להמשיך את גלי השכינה בארץ ולהפוך את "מעמד הר סיני" לתופעה בעלת השפעה Tremendous. המשכן בכלל ועבודת הלוויים בו בפרט היו מכובדים גם הם למטרה זו. אך מטרת זה של הלוויים לא נבעה רק מתווך עבודתם במשכן, אלא מפאת סגולותם המיוחדת להשכנת שכינה בארץ, סגולה זו בא לידי ביטוי גם בשאר תפקידיהם אשר מחוץ למשכן.

פרק ד': הנחת מעמד הר סיני - אחד מעמודי התוורן של התורה

ישאל השואל מה המקום להציג ב"עובדות" אלה את הנחת מעמד הר-סיני, האם אין די בחשיבותם מצד עצם? האם אין בהבלטת עניין זה במצות הלוויים - משום הקטנות וצמצומם?

את הצורך להנichi את מעמד הר סיני ואת חשיבותו ההנכחה כיסוד עקריו ומרכזי בתורה מצאנו בדבריו הרמב"ס⁹⁶: "...זכרו מעמד הר סיני שצונו הקב"ה לזכרו תמיד וגם זההירנו מלשכנו וצונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו, הוא מה שנאמר⁹⁷: "רק השמר לך ושמור נפשך מאי פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך, ופן יסورو מלובך כל ימי חייך, והודיעם לבניך ולבני בנייך יום אשר עמדת לפביך אלךיך בחורב". וראו לכם אחיכנו שתגדלו בניכם על המעדן ההוא גדול ותספרו בתוך קהל וудה גדולתו והדרכו שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו. והטענה המביאה לידי אמת, וגדלו המעדן ההוא על כל גודלה כמו שגדלו הקב"ה, שנאמר: "כי שאל נא לימים ראשונים אשר היו לפניך" וכו'. ודען אחיכנו בברית הדעת ובסרא הדעת שהדבר גדול הזה שנראה במצוות שהעיד עליו מבחר העדים שלא היה כמוחו, וכן לא יהיה אחריו כמוחו, והוא שתשמע אומה אחת בכללה דבר הקב"ה ושטראה כבודו עין בעין, ודבר זה היה שתתחזק האמונה חזוק שלא ישנהו משנה, ויגיע לבו על ידו האמת, כדי להעמיד רגלו, לבל ימדו אשורנו".

96. "אגרת תימן".

97. דברים ד. ט'.

ה גם שהר��ע לדברי הרמב"ם - לבני תימן שלא יפלו באמונתם על אף הגזרות, הרי שדבריו זכות קיום מצד עצםם. ומשמע מהם שיש צורך לחנוך את הדורות ולהנחיチ את מעמד הר סיני, כיוון שהוא היסוד והבסיס המחייב את האמונה, בהיותו הארווע ההסתורי - החד פעם שבו היהת התגלות כבוד ד', בצורה מוחשית לאומה שלימה, דבר שאינו אפשר הכחשת מעמד זה ומשמעותו⁸⁹.

בדברי הרמב"ן מקבל עניין זה משנה תוקף בהיות חבוק הדורות על מעמד זה "מצות עשה" ושכיחת מעמד הר סיני מצות לא תעשה "דאורייתא". בפירושו על התורה⁹⁰ אומר הרמב"ן: "וצוה במצוות עשה שנוציאו בו לכל דרכנו מדור לדור כל מה שהיה שם בראייה ושמיעה". ובהוספה תויו ל"ספר המצוות": "שנמנענו שלא נשכח מעמד הר סיני ולא נסיר אותו מדעתנו אבל יהיה עיננו ולבנו שם כל הימים". והוא אמרו יתעלה: "השמר לך ושמור נפשך מאי פן תשכח את הדברים אשר ראו עינך ופן יסورو מלובך כל ימי חייך והודעתם לבניך ולבני בנייך יום אשר עמדת לפני ד' אלקיך בחורב"⁹¹.

מהפסוק שלמד הרמב"ם שיש חשיבות חינוכית (אם כי מרכזית בתורה) לחנוך על מעמד הר סיני, לומד הרמב"ן שיש איסור מדורייתא לשכוות את המעמד הזה, והחובה לזכור את מעמד הר סיני היא לא באופן כללי, אלא תמיד, "כל הימים"! על חשיבותו הרבה של ذכרו נ המעמד ממשיך הרמב"ן: "והכוונה בזאת גדולת מזד שמ היו דברי תורה באים אצלנו מפני הנבייא עליו השלום בלבד ayeif שננתמת אצלנו עניין נבואתו באותות ובמופתים, אם יקום בקרובנו נביא או חולם חלום בזמן מן הזמנים ויצונו בשום דבר היפר מן התורה וננתן אלינו אותן או מופת תהיה התורה נצוכה על יד השמי או יכניס בלבינו ספק על זה, אבל כשהיגיענו ביאור התורה מפני הגבורה לאצנו ועיננו רואות, אין שם אמצעי, נחשיך כל חולק וכל مستפק לא יועילו אותן ולא יצילו מידינו מופת, שאחנו היודעים ועודים בשקרו ובפחדותנו.

89. השווות בערך זה בספר העקרונים א'. ד"ט. ובספר כי שם מסביר לפיו זה מדובר היה צריך להיוות מעמד שכלל פרטום בכל העולם.

90. רמב"ן דברים ד. ט. ומשמע שהוא לומד זאת מהפסוק שם: "והודעתם לבניך ולבני בבירות למרות שהוא לא מוסיף ذات בספר המצוות למצות עשה בפרטת.

91. הרמב"ן בהוספה בספר המצוות מצות לא תעשה ב'.

זה הוא שנאמר במעמד וגם בר יאמינו לעולם. וכיוון... אבל נתבונן ובכח ראייה מדבריהם כי הוא מצוה עולמית ועד כל הדורות ידבר بلا ישכחו המועד ההוא שהייתה לכל אדם למראית עיניהם ושמיעת אוזניהם ושיעתיקו זה מדור לדור לעולם, וזאת המצוה ذכרה בעל "הלכות גדולות" ג"כ. והרב (הכוונה לרמב"ם) שכח.

הבדל בולט קיים בין הרמב"ן לרמב"ם בהדגשת היחסיות של זכרון מעמד הר סיני. הרמב"ם מדגיש את "מעמד הר סיני" כמעמד שבוטן את הבסיס החזק לאמונה, והופך אותה לאמונה שאינה ניתנת לסתירה ולעিורו. לעומת הרמב"ן מדגיש את "מעמד הר סיני" כמעמד שמשמעותו התרבות, ומונע את שנוייה ואת שנוי מצוותיה בזמן מן הזמן. בנוסף על כך מסביר הרמב"ן בפירושו על התורה^ט את הצורך במעמד מיוחד ויוצא דופן כל כך בזמן מתן תורה: "ופירש הטעם - כי ד' עשה המועד ההוא כדי שתלמידו ליראה אותו כל הימים ואת בניםם תלמדו נדורות עולם". וכן. ככלומר עצם המעמד נעשה בדרך צד שיהיה מעמד חד פגמי שכוחו לנצח, והצוויה ב"עשה" ולא "עשה" הוא כדי שאכן מעמד זה יהיה מתמשך ולא יעצר עם ישראל.

לפי שתי גישות אלה גם יחד, יש להנחתת מעמד הר סיני חשיבות מרכזית מדוע לעצם קיומה והמשמעות של התורה^{טט}. בחינוך לאورو של מעמד הר סיני, בזכירתו ובשםירה הקפדיות משיכתו אנו ממעידים אחד מ"עמדו התוור" של התורה.

לפי עיוננו בעבודת הלויים בכלל ובשירתם בפרט מצאנו שהנחתת מעמד הר סיני הוא לא רק מצוה וענין שבאים בפני עצם, אלא הוא מגמה וטעם הנמצאים גם במצוות עצמאיות אחרות.

101. עוזר שם בלשונו של הרמב"ז משולל אפשרויות לתרץ מדו איזדו זו מצות לית. ובכך חולק על הרמב"ם.

202. עוזר שם ב"מגילת אסתר" המסביר מדו הרמב"ם לא מבה אותה למצוה בפני עצמו. "בראה לי כי מה שלא מבאה הרב (הרמב"ם) הוא לפה שגד ذات היא מצוה כוללת כל התורה כולה. והוא: שלא נשכח את הדברים אשר ראו עיניכו Ճחידיכו עביד התורה כולה. ושבילך בדרכיה ובקיום מצוותיה" וכו'.

דבר מעכין הוא, ששירת הלויים, אולי מכל עבודות הלויים במשכן מוסיפה פן יוצא דופן להנחתה מעמד הר סיני. לא רק עצם עובדת המעמד והמסר הנובע ממנו מונצח, אלא גם חווית הקולות מונצחת בשירת הלויים, ובכך נוצרת שלמות בהנחתה המעמד על כל היבטיו הפנימי חוויתי - בשחוור הקולות, והחיצוני שכלי - בדברות, ע"י למוד התורה והמצוות. ודוקא הלויים, מפאת סגולתם המיחדשת, נבחרו לשמש המנצחים של שני צדדים אלה. ודוקא במשכן - שכל עביבו המשך והנחתה מעמד זה.

בחילקו השמי של מאמר זה נראה איה כיitzד יעוד זה של הלויים, גם בא ידי בטוי בשתי מצוות נספנות: השומרים והשוערים - מנצחים את הגבלת הר סיני, מפאת הכבוד אשר שכן עליו. ונשיאות הארון - בנסיבות ובלחמה - כבורי לתפקידם לשאת את התורה לכל פינה בחיה עם ישראל ובכך להמשיך את נתינת התורה, ובאוור הקשר שרואים חז"ל בין נשיאת הארון לשירת הלויים (ערכין דף י"א ע"א בסוף).